

кримінального жаргону, а також запозичені: *кент, бабло, чувак, кайф, фарт* тощо. Вони вживаються для більш точної передачі емоційності мовлення певного персонажа, пор.: *Або взагалі кажуть: вибирай, чувак: або вона йде в рай, а ти в пекло, або залишаєтеся разом, але йдете до пекла (І. Карпа); Перший раз у житті підфартило, а ти носом крутити надумала?! (Л. Дашвар).*

Третю групу жаргонних одиниць репрезентують лексеми, утворені за допомогою суфіксів, які надають їм яскравого емоційно-експресивного забарвлення: *компашка, шампусик, компік, бабулесики, пивасик, чувачок, кіношка* та ін. Пор.: *Він погодився гайнути з нашою компашкою (О. Забужко); ...прийшли погратися у КВН на канікулах, та ще й накосити чутарік бабла; Сиджу на протязі з мокрою головою, курю і... слухаю Земфіру. Стидуха (І. Карпа).* До цієї групи належать також скорочені або деформовані всупереч загальнономовним моделям слова: *універ – університет, комп – комп'ютер* тощо.

Іноді трапляються словотвірні гнізда жаргонних номінацій, як-от: – *Сьогодні ж час-ікс, чувак! – А що за бомага? – Інструкція, чувачелло!* (Л. Дашвар); *Відтак Марла десь мить із сумом думала, що провтикала свій черговий Великий Шанс...; Ілля змучувався бідкатися з приводу чергового провтику заняття в спортзалі; Цілісінькими днями ... вилежувалися на ліжку, тупо втикаючи в телевізор; Національна ідентичність – штука децо провтукана...; Встигла, врешті, дочекатися запрошення на посадку – будь-яке втикалово в житті скінчається, як і саме життя (І. Карпа).*

Отже, жаргонізми є своєрідною формою самовираження і свободи після тривалого обмеження. Проблема полягає в тому, як не перейти хитку межу між жаргоном і просторіччям, адже надмірне вживання ненормативної лексики в художній літературі, на думку вчених, загрожує тотальним спрощенням національної мови.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ющук І. П. Українська мова : підр. – 3-є вид. / І. П. Ющук. – К. : Либідь, 2006. – 640 с.

Врубель Олександр,
студент 2 МУМЛ
факультету філології та соціальних комунікацій
Науковий керівник – **Греб М. М.,**
доктор педагогічних наук, доцент

ВЗАЄМОДІЯ СЕМАНТИЧНОГО Й КОМУНІКАТИВНОГО РІВНІВ У ТВОРЕННІ ЗІСТАВНОЇ СЕМАНТИКИ

Аналіз семантичного устрою складних зіставних конструкцій показує, що реалізація мовцем комунікативної мети зумовлена, в першу чергу, відбором ним таких пропозитивних змістів частин, які б виявили той чи інший ступінь схожості чи різниці між двома ситуаціями дійсності.

Основну роль у цьому відіграє семантичне наповнення частин та їх співвіднесеність як схожих чи відмінних за певними параметрами. Важливим чинником у процесі формування зіставного відношення є встановлення асоціативних зв'язків між двома рядами компонентів у семантичній структурі частин конструкції.

Проте, як засвідчує аналіз мовного матеріалу, успіх мовця щодо досягнення мети комунікації не завжди може бути забезпечений лише за рахунок дотримання семантичних принципів побудови зіставного речення. Значною мірою формування висловлення залежить і від його комунікативної організації. Це засвідчують хоча б такі речення, як *Мати повіялась кудись, а старий усе кликав мене на вольну, далі і захрін* (Г. Квітка-Основ'яненко); *У мене защеміла в горлі така нудьга неначе, а тут ще шия почала боліти од шапки* (О. Довженко); *[- Їсти!] Він не плакав, а тільки пронизливо кричав це слово* (Ю. Мушкетик); *Така дешева спекуляція нікому не робить честі, а, тим паче, членам нашої родини* (О. Миколайчук-Низовець), у яких схемна семантика вказує на зіставний зміст, але він ослаблений внаслідок своєрідного лексико-семантичного наповнення: воно не забезпечує виразного семантичного виявлення двох асоціативних рядів. Це спричиняє до того, що речення можуть бути трансформовані в єднальні, пор.: *Мати повіялась кудись, і старий усе кликав мене на вольну, [далі і захрін], У мене защеміла в горлі така нудьга неначе, і тут ще шия почала боліти од шапки, [- Їсти!] Він не плакав, і тільки пронизливо кричав це слово, Така дешева спекуляція нікому не робить честі, і, тим паче, членам нашої родини*, не зазнавши при цьому формальних змін, проте втративши зіставний смисл, із яким вони, що засвідчують наведені контексти, задумувалися. Є підстави стверджувати, що функціонуванню таких речень як саме зіставних сприяє комунікативний рівень їх організації, а саме своєрідне актуальне членування змісту, супроводжуване акцентованим вимовлянням певних змістових компонентів. Порухення закономірностей акцентуації, властивої зіставним складним висловленням, має наслідком їх наближення до єднальних конструкцій. Такі факти демонструють взаємодію комунікативного рівня організації зіставних речень із рівнем семантичним.

Актуальне членування висловлення, оформленого як той чи інший тип складного речення, визначає його особливості як комунікативної одиниці. Будучи явищем мовлення, актуальне членування зумовлене метою комунікації, тобто тим остаточним бажаним результатом, заради якого мовець використовує висловлення в певній ситуації спілкування. Іntenція на зіставлення двох ситуацій дійсності, зафіксованих у семантичній структурі зіставного речення у вигляді пропозицій, вимагає від мовця такого членування змісту, яке б вказувало на те, що відібрані ним ситуації, будучи подібними, у чомусь різняться.

Для досягнення мети комунікації в цьому разі залучаються як семантичний рівень організації речення зі специфічним подвійним асоціативним зв'язком між змістовими компонентами у складі предикативних частин, так і комунікативний рівень, який має забезпечити актуалізацію цього зв'язку шляхом акцентованого вимовляння асоціативно пов'язаних компонентів.

У зв'язку з цим актуальне членування, тобто поділ висловлення як комунікативно цілісного утворення на інформацію нову та відому, відбувається не на рівні складного зіставного речення в цілому, а в межах семантично елементарних частин конструкції. Таким чином, кожна складова зіставної конструкції має містити в собі інформацію, яка б піддавалася членуванню на тему і рему. Семантична, асоціативна співвіднесеність мінімум двох компонентів обох частин дублюється на комунікативному рівні тема-рематичною співвіднесеністю актуально членованого змісту цих частин, наприклад: [І колишеться м'ята, і тремтить далина,] і [доріє]^T [є багато]^R, а [вітчизна]^T [одна]^R (А. Малишко), [Я]^T [вже **повечеряв**]^R, а [мати]^T [опорала підсвинка]^R (У. Самчук).

У разі, якщо комунікативна організація висловлення не підтримує семантику речення, слід очікувати або недосягнення мовцем мети комунікації, коли висловлення не набуває зіставного значення, або припускати, що актуальне членування, порушуючи логіку передбачуваного конструкцією змісту, слугує досягненню іншої мети – формуванню іншого змістового відношення.

Окрім взаємопов'язаності семантики частин зіставних конструкцій із актуальним членуванням, важливою точкою перетину цих рівнів є вплив порядку слів у реченні на відповідний комунікативний задум. Аналіз показує, що найбільш виразним зіставним значенням характеризуються конструкції, в яких дотримано прямий, нейтральний порядок слів обох частин. Такий порядок слів зумовлює й чітке актуальне членування, а відтак і вираження потрібного, у даному разі зіставного, змісту. У деяких випадках, які особливо характерні для усного мовлення та стилістично маркованого мовлення, порушується порядок слів. Це тягне за собою й наслідки функціонально-змістового плану. У такій конструкції, як *Сині очі в моєї дружини, а у тебе були голубі* (В. Сосюра) непрямої порядок слів у першій частині й прямий у другій порушує закономірність, внаслідок чого висловлення в змістовому плані набуває нетипових рис: семантичне відношення передбачає виявлення різниці між асоціативно співвіднесеними ознаками, актуальне ж членування вказує на те, що зіставляються не самі ознаки, а їх носії, пор.: [У моєї дружини]^T [сині очі]^R, а [у тебе]^T [були голубі]^R та [Сині очі]^T [в моєї дружини]^R, а [у тебе]^R [були голубі]^T.

Отже, виявлена взаємодія семантичного та комунікативного рівнів організації впливає на формування зіставного значення складних речень. Характер цього взаємозв'язку досить тісний, а тому, говорячи про зіставні складні конструкції, можна стверджувати, що наявність актуалізованих компонентів в обох частинах складної конструкції є обов'язковою умовою її функціонування саме як зіставної. За умови прямого порядку слів у тему висловлення потрапляють стани речей, дії та їх учасники, яким мовець приписує певні ознаки. До розряду актуалізованих компонентів потрапляють ті семантичні блоки, у яких подається саме ознака. Типовим виявом кореляції актуального членування й семантики частин складного речення слід вважати такий, який передбачає актуалізацію зіставної семантики висловлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вихованець І.Р. Граматика української мови. Синтаксис / І. Р. Вихованець. – К.: Либідь, 1993. – 368 с.
2. Грищенко А.П. Складносурядне речення в сучасній українській літературній мові / А.П. Грищенко. – К.: Наук. думка, 1969. – 155 с.
3. Слинько І.І., Гуйванюк Н.В., Кобилянська М.Ф. Синтаксис сучасної української мови. Проблемні питання / І.І. Слинько, Н.В. Гуйванюк, М.Ф. Кобилянська. – К.: Вища школа, 1994. – 670 с.

Декастро Валерія,

магістрантка

Факультету філології та соціальних комунікацій

Наук. керівник: **Г.Л.Вусик**, к.філол.н., доцент (БДПУ)

ДІЛОВЕ СПІЛКУВАННЯ ЯК СОЦІОКУЛЬТУРНИЙ ФЕНОМЕН

Зростаюча глобалізація в економічному масштабі призводить до змін в усіх сферах людського життя – особистому житті, соціальному, культурному – особиста відповідальність зростає і зникає водночас.

У сучасний час особлива увага приділяється наступним положенням:

- 1) широкий вибір мов для забезпечення потреб, пов'язаних з розвитком міжнародних обмінів;
- 2) викладання мов місцевих меншостей при наявності потреби;
- 3) вивчення іноземних мов як довічний процес;
- 4) знання соціальних, економічних та культурних реалій мов, що вивчаються.

Ділове спілкування, оптимізуючи соціальну діяльність, сприяє адаптації особистості та її позиціонуванню в умовах розвитку в Україні основних напрямків ринкової економіки, демократизації політичної системи і розширення міжнародних відносин в області науки, техніки, освіти і культури.

Актуальність теми. Увага до дослідження феномена "ділове спілкування" обумовлена діагностикою сучасного стану соціальної діяльності, виявленням значення її результатів у зв'язку з глобальними проблемами, що їх викликано станом біосоціальної економіки, легітимністю соціальних рішень, що протистоять усім видам агресії і сприяють консолідації і консенсусу. Останнім часом проблеми ділового спілкування набувають особливої як теоретичної, так і практичної значущості у зв'язку з необхідністю вдосконалення організаторської і управлінської стратегії, регламентуванням і розширенням зв'язку з громадськістю, поширенням послуг і посередництвом у всіх їхніх видах і формах.

Вивчення феномена "ділового спілкування" у даний час детерміноване й аналізом широкого кола проблем, що раніше не були предметом наукових пошуків.

Науковий інтерес до проблеми ділового спілкування формувався під впливом наукових досягнень представників широкого спектра